

Funksjonell genomforskning – FUGE

Opprettelsen av forskningsprogrammet FUGE (Funksjonell genforskning) var en viktig del av praktisk forskningspolitikk i min rektortid. Det startet med at professor i biokjemi ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, Kristoffer Andersson, ved en artikkel i Aftenposten i januar 2000 gjorde norske politikere og forskere oppmerksom på den store satsingen Sverige hadde innen genom-forskning. Wallenberg-fondet hadde bevilget 800 millioner svenske kroner til programmet SWEGENE. Andersson tok sammen med tre andre professorer ved MatNat fakultetet kontakt med Næringsdepartementet for å diskutere biologisk grunnforsknings betydning for norsk næringsliv. Næringsdepartementet var positiv til henvendelsen og arrangerte et møte mellom de fire professorene, Kirke-, utdannings og forskningsdepartementet og Næringsdepartementet. Forskningsrådet var invitert til møtet, men kunne ikke komme! Møtet signaliserte velvillighet til tanken om å bevilge større satsinger for å hjelpe til med å danne ny næringsvirksomhet.

Jeg fikk vite om Anderssons utspill, og han fortalte at Næringsdepartementet var ganske imøtekomende til ideen om en økt satsning innen genforskning. Jeg foreslo at saken skulle drives videre av Universitetet i Oslo. Universitetet hadde innen biofagene dannet et forskningssamarbeid med Norges veterinærhøgskole, Norges landbrukshøgskole og de biofaglige miljøene innen Det medisinske, Det matematisk-naturvitenskapelige og Det odontologiske fakultet. Vi kalte samarbeidet «trippelalliansen».

Jeg tok initiativet til at vil skulle samordne våre bestrebelser om å få mer ressurser til moderne biologisk forskning. Vi dannet et slags «konsortium» som vi kalte SAMGEN, som en oppfølging til hva Kristoffer Andersson hadde initiert. Det var viktig å få Forskningsrådet med på våre planer. Jeg tok derfor kontakt med Lars Espen Aukrust, som var områdedirektør

i Forskningsrådet. Hans felt var den marine sektor, som hadde store interesser i en økt satsing på moderne biologi og genom-forskning. Vi hadde vårt første møte den 21.8. 2000. Jeg fortalte Lars Aukrust om planene for SAMGEN. Jeg tok også opp med ham en plan som Universitetet i Oslo hadde for Gaustadbekkdalen, der UiO ville ha mer biomedisinsk satsning og en større satsning på funksjonelle materialer. Planene og utvikling av Gaustadbekkdalen er omtalt i et annet kapittel. Vi snakket også om et annet initiativ som UiO hadde tatt, nemlig et samarbeid om funksjonelle materialer. Det omfattet samarbeid mellom de kjemiske og fysiske miljøene ved UiO, SINTEF og Institutt for energiteknikk på Kjeller. Det samarbeidet ble kalt FUNMAT.

Lars Aukrust ble meget begeistret for initiativene. Han hadde snakket meget med sin far, som er sosialøkonom og tidligere leder for Statistisk Sentralbyrå, om forskningspolitikk og forskningsbevilgning. Aukrust senior var enig i det som Lars hevdet, og som var mitt syn, at penger til forskning er investering og ikke utgifter, og at penger brukt i en utviklingsøkonomi på en riktig måte ikke vil føre til inflasjon, men deflasjon. Familien Aukrust mente at verken Sentralbanksjefen eller Finansdepartementet forstod dette.

Lars Aukrust koordinerte bioteknologisatsingen i Forskningsrådet og samarbeidet derfor også med områdene for medisin og den matematisk-naturvitenskapelige sektor. Han var lojal overfor sin arbeidsgiver, men jeg skjønnte at Forskningsrådets hovedstyre hadde meget lite å si, iallfall det som «funket» da. Det var på den tiden også en intern spenning mellom områdestyrenes ledelse og strategiseksjonen. Jeg hadde separate møter med de fleste av områdedirektørene, og fikk meget gode tilbakemeldinger om UiO sitt initiativ til å satse mer på genomforskning og funksjonelle materialer.

Jeg kontaktet direktøren for Forskningsrådet, Christian Hambro, den 23.8.2000, og fortalte at jeg hadde hatt og skulle ha samtaler med de fleste av hans områdedirektører om SAMGEN og FUNMAT. Vi ble enige om at jeg skulle komme på et direktørmøte for å redegjøre for våre planer ved Universitetet i Oslo og vårt samarbeid med de vitenskapelige høyskolene. Jeg sa på direktørmøtet at det var meget viktig å bruke Gaustadbekkdalen som et sentralt område for moderne biologisk forskning, der et samspill mellom biologiske og bioteknologiske miljøer fra flere fakulteter kunne ha et godt og nært samarbeid med Institutt for informatikk. Jeg fremhevet dette sterkt fordi jeg visste at Forskningsrådets direktør hadde sett for seg andre planer for Gaustadbekkdalen, nemlig både et administrasjonsbygg for Forskningsrådet og et såkalt Miljøsentert. Dette ble ikke diskutert på møtet den dagen. Vi gikk vesentlig inn i problemstillingene til SAMGEN og FUNMAT. Forskningsrådets direktører var positivt innstilt til planene

fra UiO, men de mente at «trippelalliansen» bare burde satse på ett av feltene, nemlig genom-forskningen, og la de funksjonelle materialer vente en stund.

Mine møter med områdedirektørene og innlegget på direktørmøtet i september, førte til at genom-forskningen ble diskutert inngående i Forskningsrådet. Forskningsrådet mente imidlertid at saken var for stor til at bare «trippelalliansen», det vil si Østlandet, skulle bli involvert. De ville også ha med de andre universitetene og gjerne også relevant industri.

Parallelt med dette arbeidet jeg med saken overfor statsminister Jens Stoltenberg. På en offisiell regjeringmiddag 7. august på Akershus slott fikk jeg en samtale med statsministeren om en del universitetsspørsmål (Mjøsutvalget, forskningsfinansiering og satsing på moderne biologisk forskning). Jeg sa at om han var interessert i å høre mer om dette, spesielt genom-forskning og funksjonelle materialer, kunne jeg komme og redegjøre nærmere om dette på hans kontor. Han var interessert, og ba meg om å kontakte en av hans rådgivere som ordnet med avtaler. Det ble ikke tid til noen personlig redegjørelse, men jeg utarbeidet et notat, som før det ble sendt, ble forelagt rektorene for Veterinærhøgskolen (NVH) og Landbrukshøgskolen (NLH) (Hallstein Grønstøl og Roger Abrahamsen).

Notatet til statsminister Jens Stoltenberg (27.9.2000) hadde som overskrift: *Forskning av stor strategisk og økonomisk betydning for Norge.*

Hovedpunktene i notatet var at:

- 70 % av verdens industriøkonomi og 40 % av den totale økonomien vil om noen få tiår være tuftet på molekylærbiologisk forskning.
- Nasjoner som behersker fremstilling av nye eller forbedrede funksjonelle materialer, vil sitte med nøkkelen til ny teknologi og muligheter i et globalt marked med et formidabelt verdiskapningspotensiale.

Nedenfor er et sammendrag av notatet til Stoltenberg:

Kartleggingen av det menneskelige genom har vært en sentral, internasjonal biologisk forskningsoppgave de siste årene. Nå er oppgaven på det nærmeste løst, og det åpner seg store muligheter i et nytt kunnskapsfelt. Mulighetene for anvendelse vil først og fremst ligge innenfor medisin og biologi.

Også for Norge er det viktig å bidra til å gjøre bruk av internasjonale forskningsresultater innenfor disse nye kunnskapsfeltene. Men det koster å delta med den nødvendige kompetanse. Universitetet i Oslo vil nå samarbeide med Norges landbrukshøgskole og Norges Veterinærhøgskole innen biologiske fagfelt. Vi har bl.a. utviklet plangrunnlag for en felles satsing, SAMGEN, innen postgenom forskning. Våre kalkyler tilsier at satsingen vil trenge bevilgninger i størrelsesorden 800 millioner kroner over de neste fem årene.

*Samtidig finner det sted et viktig gjennombrudd i forskning som er rettet mot oppdagelse av kjemiske forbindelser med spesielle fysiske egenskaper. Det er såkalte **funksjonelle materialer** som påvirker vårt samfunn i økende grad, fra nano- og mikroteknologi i bruk*

for informasjons- og kommunikasjonsteknologi, til lagring av hydrogen for energibruk. Universitetet i Oslo har tatt initiativ til et samarbeid innenfor dette feltet med de kjemiske og fysiske miljøene ved Universitetet, SINTEF og Institutt for energiteknikk på Kjeller. Vi har utviklet en plan for satsing innenfor funksjonelle materialer, FUNMAT. Vår kalkyle tilsier at denne satsingen vil trenge bevilgninger i størrelsesorden 400-500 millioner kroner over de neste fem årene.

Det eksisterer en betydelig synergieffekt med hensyn til utnyttelse av utstyr og teknisk kompetanse mellom de to satsingene. (SAMGEN og FUNMAT). Disse må derfor sees i sammenheng. Realisering av målsetting om forskning med kvalitet, omfang og konkurranse-dyktighet på internasjonalt nivå, forutsetter en sterk offentlig finansiering. Etterhvert vil privat kapital og industri også komme med. Det er realistisk og mulig å bygge opp begge satsingene over en periode på noen få år. Det er imidlertid viktig å handle raskt og tilstrekkelig tungt, slik at kunnskapsløften mellom Norge og konkurrerende nasjoner ikke utvides i uakseptabel grad. Det biologiske samarbeidet har en akse fra det nye Rikshospitalet, gjennom Gaustadbekkdalen via Adamstuen (veterinærmiljøet) til Ås. Det fysiske samarbeidet har en akse som strekker seg fra Blindern gjennom Gaustadbekkdalen til Kjeller. Aksene krysser hverandre i Gaustadbekkdalen, hvor Institutt for informatikk ligger, hvor Forskningsparken nylig er påbygd, og hvor det snart skal bygges et mikroteknologilaboratorium i samarbeid med NFR og SINTEF. Informatikk-miljøet står helt sentralt i de to satsingene. Kryssningen av de to akser i Gaustadbekkdalen vil gi samarbeidspartnerne en enestående mulighet til å møte de utfordringer som ligger i dagens utvikling innen de aktuelle fagområdene.

De forventede resultatene av satsingene vil bli betydelige ikke bare innenfor Norges tradisjonelle eksportindustrier, men også for å kunne etablere nye industrier, teknologibedrifter og innenfor helsevesenet. Målsettingen er i overensstemmelse med Stortingets Kirke- utdannings- og forskningskomites oppsummering av de overordnede målene for forskningen, på grunnlag av Forsknings-meldingen (1999-2000), og med Mjøsutvalgets vurdering (NOU 2000:14), konf. kap. 8.4.7. Norge har de økonomiske ressursene som skal til for en slik investering i fremtiden.

Det er i dag forståelse for at forskningsinstitusjonene må omstille sin virksomhet for å møte nye utfordringer. Nå gis omstillingsmidler til den enkelte institusjon uten at det skjer noen koordinering av satsingene. Disse to strategiske satsingene vil sikre en koordinert omstilling av de samarbeidende institusjonene som vil:

- utløse synergieffekter og effektivisere forskerutdanningen
- sikre at flere forskningsmiljøer kommer over kritisk masse, og sikre sambruk og god utnyttelse av tungt utstyr
- øke mulighetene for å delta i og innhente ressurser fra EUs rammeprogram.
- føre til økt innsats i et forskningsfelt med betydelig kommersialiseringspotensiale og med stor betydning for helsevesen og livskvalitet.

De to nasjonale strategiske satsingene er av en slik størrelse at de – under dagens system for forskningsfinansiering – ikke lar seg realisere, verken med utgangspunktet i de samarbeidende institusjonenes grunnbudsjetter, omstillingsmidler, Forskningsrådets budsjetter/ressurser eller innenfor systemet med Sentre for fremragende forskning. Heller ikke innenfor rammene av de midler de enkelte aktuelle departementene i dag disponerer til FoU-formål.

Denne kombinerte satsingen krever derfor en egen bevilgning over mange år.

Notatet til Stoltenberg førte ikke til noe møte mellom oss, men notatet vakte interesse på statsministerens kontor, og ble diskutert innad i regjeringen. Notatet var sendt i kopi til statsrådene Grethe Knudsen og Trond Giske, som ledet henholdsvis nærings- og forskningsdepartementene.

Videre arbeid med Forskningsrådet for å få konkretisert planene om en felles satsning for FUGE

Jeg tok igjen kontakt med Lars Aukrust i slutten av oktober 2000. Han hadde da planlagt et møte med de aktuelle universiteter og vitenskapelige høyskoler. Det skulle finne sted den 3. november. Lars fortalte at Forskningsrådet var positivt innstilt til en stor satsning innenfor postgenom forskning, og at man kanskje samlet kunne få til en bevilgning på 150 millioner kroner året dersom miljøene fra de forskjellige universitetene og vitenskapelige høyskolene kom fram til et slags konsensus. De ville foreslå nedsatt en arbeidsgruppe som skulle lage et notat fra hele forsamlingen om hvorledes man skulle gå videre og samordne SAMGEN med andre initiativ innenfor postgenom forskning.

Forskningsrådet hadde bestemt at SAMGEN saken skulle diskuteres på et møte på Gardermoen den 3.11.2000. Møtet skulle ledes av Lars Aukrust. Til dette møtet var alle universitetene og de berørte vitenskapelige høyskolene invitert. Lars oppfordret meg til å foreslå at SAMGEN skulle bli til en nasjonal satsing, ikke bare innenfor «Trippelalliansen». Jeg var enig i dette, spesielt på bakgrunn av at forskere ved Radiumhospitalet hadde innledet forhandlinger med UiB og NTNU om cellebiologisk kreftforskning, et område som lå klart innen for SAMGENs interesseområde.

Vi ble enig om at Lars skulle gi meg ordet relativt tidlig i prosessen 3. november, og vi så relativt lyst på utgangen av det møtet.

Lars Aukrust innledet, og mente man skulle spille opp mot Forskningsmeldingen. Han foreslo at den satsningen som man skulle gå inn for, burde gå gjennom Forskningsrådet. Det var de som gav råd til myndighetene i Norge.

Professor Sture Forsén fra Malmø holdt et innledningsforedrag om den svenske satsningen, SWEGEN, som er meget stor. Wallenbergstiftelsen hadde gitt ca. 800 millioner kroner over 4-5 år.

Deretter fikk jeg ordet og holdt mitt innlegg, og sa blant annet

Universitetet i Oslo har sammen med Norges Landbrukshøgskole og Norges Veterinærhøgskole gått sammen om et visjonært prosjekt som vi har kalt SAMGEN. Det gjelder en satsning på forskning i den postgenome æra, om samarbeid mellom tre institusjoner, et samarbeid som gjerne bør og skal utvides.

SAMGEN består av to ord. GEN kan være genetikk, genom, genial, eller generasjonskifte. Vi står faktisk overfor et paradigmeskifte i moderne biologi på grunn av fremskrittet og forskningen innenfor genetikk og molekylærbiologi. Den andre stavelsen SAM står for samordne, samarbeid og samle.

Vi har for noen dager siden underskrevet en intensjonsavtale mellom Veterinærhøgskolen, Landbruksbøghøgskolen og Universitetet i Oslo om et samarbeid innenfor biologiske og medisinske fag. Det gjelder både grunnutdanning, forskerutdanning og prosjekter, og SAMGEN er et prosjekt som går inn under denne intensjonsavtalens samarbeidsparagraf.

Det samarbeidet som de tre institusjonene her har satt i gang, setter politikere og næringslivfolk stor pris på.

SAMGEN ikke er et Oslo-prosjekt, det er ikke et Østlands-prosjekt, men det er et lands-prosjekt, eller det må utvides til dette. Vi må alle her stå sammen. Det gjelder alle landets biologer og medisinske forskere. Bare ved å stå sammen, kan vi oppnå det vi vil.

Skal vi oppnå noe, må vi altså stå samlet innenfor våre fagområder, men vi må også stå samlet innenfor norsk forskning. Vi må ikke skape mistillit, misforståelse eller uro innen andre viktige fagområder. Det gjelder humaniora, samfunnsfag og etiske fag. Vi har bruk for alle områdene til opplysning, formidling, og ikke minst alle de etiske og juridiske spørsmål som går i kjølvannet av, og faktisk også foran, denne forskningen som her skisseres opp.

Innledningsvis ble det nevnt at Forskningsrådet vil sette ned en komité samlet fra ulike fag og miljøer for å lage en Masterplan for norsk satsning som vil inkorporere SAMGEN og annen postgenom satsning i Norge. Jeg støtter helhjertet en slik komité. Arbeidet må komme raskt i gang slik at vi blir fort ferdig og kan legge våre planer fram så det kan få bering og betydning for arbeidet med Statsbudsjettet neste år. For, som jeg sier i enhver sammenheng: Midler til forskning er en investering og ikke et forbruk. Vi har gode miljøer, og vi vil at vårt samfunn skal bruke disse gode miljøene i en helhjertet satsning for dette som vil være et viktig felt for Norge i tiden fremover.

Talen ble godt mottatt, og den la en slags føring for resten av innleggene, som var både samarbeidsvillige og milde. Det ble satt ned et arbeidsutvalg, som skulle jobbe videre med saken. Dekanus Jan Trulsen fra Det matematiske-naturvitenskapelige fakultet i Oslo ble valgt til leder for utvalget. Han var ikke biolog og derfor ikke direkte involvert i saken. Han ble av de andre universitetene sett på som en ganske nøytral person. Trulsen ledet arbeidsutvalget på en meget god måte. Arbeidet med SAMGEN var blitt et nasjonalt foretak. Navnet ble endret til FUGE for å distansere det noe fra initiativtakerne fra «Trippelalliansen».

Arbeidet med FUGE ble nå for alvor tatt opp i Forskningsrådet. FUGE førte også til et nærmere samarbeid mellom de fire universitetene, og jeg tok på vegne av disse kontakt med Stoltenberg for å få et møte med ham og de fire rektorene om sentrale universitetsspørsmål. Forbauselsen var stor hos alle fire over at Stoltenberg sa ja til et møte.

Møte hos statsminister Jens Stoltenberg 22. januar 2001

Etter initiativ fra Universitetet i Oslo fikk vi et møte med Jens Stoltenberg sammen med kirke-, utdannings og forskningsminister Trond Giske.

Tilstede på møtet var statsminister Jens Stoltenberg, KUF-minister Trond Giske, hans statssekretær Randi Øverland, to av Stoltenbergs statssekretærer (Jonas Gahr Støre og Tom Terkelsen) og de fire rektorene.

Jens Stoltenberg fortalte at jeg hadde tatt initiativ til dette møtet, og han hadde funnet det meget opportunt å møtes nå fordi de var i innspurten i den stortingsmeldingen som skulle gå i kjølvannet av Mjøsutvalgets innstilling. Han påpekte at universitetene hadde hatt en viktig rolle i europeisk historie i mange hundre år, men at nå var universitetene viktigere enn noen gang tidligere fordi kunnskapsutviklingen gikk så fort, og betydningen av at samfunnet fikk gode forskningsinstitusjoner var meget viktig.

Han ville at meldingen skulle legges fram slik at den kunne diskuteres før sommeren i innværende Storting. Det var to hovedbudskap som han ville si i meldingen og til oss, for det første at regjeringen vil styrke utdanningen med kvalitet, prøve å gjenskape heldagsstudenten, med større oppfølging og tiltak for å gjøre dette. Det andre var å styrke forskningen, spesielt grunnforskningen ved universitetene. Han presiserte at dette møtet var for åpne samtaler, men det ville komme fram en del saker som ikke burde meddeles offentligheten ennå.

Han gav ordet til Trond Giske som refererte til at han i den senere tid hadde holdt flere foredrag om stortingsmeldingen som skal følge etter Mjøsutvalgets innstilling, og at vi rektorer hadde hørt det i andre sammenhenger. Han bekreftet at stortingsmeldingen skulle være ferdig fra hans hånd i midten av februar, og da ville den bli tatt opp på regjeringskonferanser og lagt fram for Stortinget tidlig i mars.

Etter Trond Giskes innledning ble ordet gitt til oss, og jeg gav en oversikt over de problemene som vi ville ta opp: jeg ville innlede til diskusjon om forskningsfinansiering og store satsninger, Kirsti Koch Christensen ville innlede om gradsstrukturen og privatistordningen, Tove Bull ville innlede om den generelle finansiering av høyere utdanning og arbeidsdeling mellom universiteter og høyskoler, og Emil Spjøtvoll ville ta for seg ledelse og styring.

Jeg innledet med å takke for at de fire universitetene var invitert til Statsministeren. Vi så på dette som et signal om at de fire universitetene betraktes som brede forskningsuniversiteter, som skal behandles spesielt.

I denne sammenheng ble Forskningsrådets finansiering av stipendiater, post doc og prosjekter tatt opp. Det var spesielt underfinansieringen av stipendiater og post doc som måtte problematiseres. Vi fikk nok forståelse for at denne underfinansieringen virker forstyrrende inn på universitetenes

strategiske planlegging av forskning. Dette kunne bli bedre dersom grunnforsknings-finansieringen til universitetene ble økt. Vi mente derfor at når Norge nå skal sikte mot et OECD-gjennomsnitt, må noe av grunnforsknings-bevilgningen gå direkte til universitetene, men selvsagt også en del til Forskningsrådet.

Jeg henviste til de evalueringer som Forskningsrådet har fått foretatt over norsk forskning, og jeg tok spesielt opp fysikkevalueringen og biologievalueringen, og at universitetenes svar på kritikken var de to store satsningene som jeg senere skulle redegjøre for. Imidlertid påpekte vi at spesielt biologievalueringen hadde vist til en del store feil som kan forklare hvorfor norsk biologisk forskning er på et ikke-akseptabelt nivå. For det første manglende finansiering av grunnforskning, for det annet for store programmer fra Forskningsrådets side slik at det blir for lite frie midler, og for det tredje for dårlig faglig ledelse på universitetssiden. Det siste har altså da universitetene reagert på ved å lage de store satsingene FUGE og FUNMAT, og vi håper at regjeringen følger opp med finansieringen av disse satsingene ved ikke å øke rammebevilgningen til Forskningsrådet, ei heller å ta det fra utbyttet av Forskningsfondet, men komme med friske og nye midler. Jeg påpekte at forslagene om FUGE og FUNMAT vil bli lagt fram for Trond Giske slik at han kan ta det opp i regjeringens forskningsutvalg og legge det fram på første budsjettkonferanse som regjeringen har. Jeg hadde videre med meg «kortnotater» om FUGE og FUNMAT som ble overrakt statsministeren og statsråd Giske.

Avslutningsvis sa jeg at det at de fire universitetene var samlet til konferanse med statsministeren var historisk. Dette hadde ikke skjedd før. Det skjedde imidlertid regelmessig i andre land, og de fire rektorene håpet at statsministeren ville gjenta dette med regelmessige mellomrom slik at man kan få en direkte kontakt mellom forsknings-Norge og regjeringen.

De store satsingene fikk stor oppmerksomhet, og det ble innkalt til et nytt møte hos statsministeren allerede etter en uke.

Møte hos statsminister Stoltenberg 30. januar 2001

Hensikten med møtet var å overrekke planen for funksjonell genom-forskning i Norge.

Tilstede var: Statsminister Jens Stoltenberg, statssekretær Jonas Gahr Støre og politisk rådgiver Kathinka Meirik. Fra Forskningsrådet møtte Christian Hambro, Geir Stene-Larsen, Margrete Halvorsen og en journalist fra deres blad *Forskning*. Fra universitetene møtte Kirsti Koch Christensen, universitetsdirektøren i Tromsø og jeg.

Statsministeren innledet med en kort redegjørelse for sin holdning til bioteknologi. Den var meget positiv. Han mente det lå store muligheter i fagområdet, og han hadde selv tatt initiativet til en bioteknologikonferanse som skulle holdes på Universitetet i Oslo i juni 2001. Han presiserte at han hadde tatt imot oss fordi han hadde prioritert området. Han ventet også spent på innstillingen fra det såkalte *Biobankutvalget* som ville redegjøre for hvordan Norge burde forholde seg til sine biologiske banker og epidemiologiske data. Dette var tydelig noe som hans søster Camilla hadde fortalt ham om. Hun kom til å lede den seksjonen innen FUGE som hadde med biobanker og epidemiologi å gjøre.

Han gav så ordet til oss, og Christian Hambro innledet og fortalte om prosessen bak det forsker-initierte FUGE. Deretter fikk Geir Stene-Larsen ordet og gav et sammendrag av forskningsprosjektet. Begge innledningene fra Forskningsrådets side var gode, men de la mer vekt på Forskningsrådets rolle enn hva vi fra universitetene mente de burde. Det var jo universitetene som hadde tatt initiativet til FUGE.

Etter innleggene holdt Kirsti Koch Christensen og jeg korte innlegg der vi fremhevet spesielt enheten i forskergrupperingene, og at forsknings-Norge står samlet. Vi mente at dette var en nyskapning, og Kirsti Koch Christensen sa at dette aldri hadde skjedd før i hennes Forskningsrådshistorie.

Nå var saken meddelt statsministeren, som tydelig var interessert. Men det var lang vei til at FUGE fikk midler til prosjektet. Dette måtte gå vanlige budsjettveier, og trengte en aktiv oppfølging, både fra forskerhold og fra Forskningsrådet. Jeg tok derfor kontakt med Hambro for å diskutere FUGE med ham. Vi hadde et møte den 22.2.2001. Tilstede var Christian Hambro, Tor Saglie og jeg.

Christian Hambro snakket innledningsvis litt om Forskningsrådets lobbying til fordel for FUGE. Han mente Trond Giske var for en slik satsning. De hadde vært og snakket i KUF-komiteén og Sosialkomiteén i Stortinget, men ikke fått tilgang til Næringskomiteén.

Christian Hambro sa at Morten Lund, som er leder av Stortingets næringskomité, ikke var særlig interessert, men Christian Hambro skulle holde foredrag om marin satsning og ville der trekke fram viktigheten av FUGE. Geir Stene-Larsen hadde også arbeidet til støtte for FUGE og fått inn støtteerklæringer fra en rekke instanser, blant annet NHO. Christian Hambro skulle sende over kopier av disse støtteerklæringene til oss.

Statsministeren er tydelig for en satsning, og Christian Hambro kom direkte fra et møte med statssekretær Tom Terkelsen ved Statsministerens kontor. Tom Terkelsen har sterk tilknytning til universitetet i Bergen. De hadde diskutert systemsvakheter i forskningsfinansieringen i Norge. Det er

usikkert hvor pengene til FUGE eventuelt skal komme fra. Skal de komme direkte fra Statsministerens kontor, det vil si fra Finansministeren etter styring fra Statsministeren, eller skal de komme fra de enkelte departementer, og i så fall hvilke? Dersom de bare kommer fra KUF, vil det føre til at KUFs rammer utvides betraktelig, og da vil de andre departementene ikke stille seg positive til dette. I det hele tatt er finansieringen ugrei, selv om regjering og Storting har lovet økt satsning på forskning.

Vi snakket litt fram og tilbake om hvorledes styringen og administrasjonen av FUGE skulle være. Det var tydelig at Christian Hambro mente at det sentrale sekretariat for FUGE ikke burde ligge i Oslo. Dette skyldes vel kanskje en innflytelse fra Tom Terkelsen og Bergensmiljøet. Det er klart at utenlandsk ekspertise må inn i et styre som må ha en stor faglig kapasitet. Administrasjon, regnskap og det praktiske kan legges til Forskningsrådet.

Vi diskuterte en del om samarbeid med områdestyrene. De ville jo nesten alle vedta bevilgninger av betydning for FUGE, og dette burde samkjøres. Christian Hambro gjentok flere ganger under møtet at han var redd for at Forskningsrådet skulle få en for dominerende rolle i FUGE. Det var tydelig at han her hadde fått ganske gode signaler fra forskerne om at dette var et forsker-initiert initiativ, og en for sterk overstyring fra Forskningsrådet ville kunne ødelegge mye av initiativene.

Det var et positivt møte, og jeg tok kontakt med Ole Petter Ottersen, Anne Lise Børresen Dale og Erling Seeberg for å diskutere saken videre.

FUGE ble et stort prosjekt. Det varte i ti år.

FUGE viser hvor viktig det er at initiativene kommer nedenifra og blir styrt av forskere.